

Θεατρικά πεπραγμένα του χειμώνα

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ της θεατρικής σαιζόν 1980-81 έκλεισε και η θεατρική σκυτάλη παραδόθηκε στις καλοπροαίρετες

μέχρι στιγμής επισκέψεις των αθηναϊκών θιάσων και τη χουνωτική προοπτική του θέρους. Έφτασε η στιγμή των κατασταλαγμένων απολογισμών, που θα σχηματίσουν τα γενικά χαρακτηριστικά του θεατρικού προσώπου του χειμώνα που πέρασε, που, αν υπολογίσουμε το μέγεθος και τις συνθήκες του χώρου της Θεσσαλονίκης, δεν ήταν καθόλου εύκαταφρόνητο.

Το ΚΘΒΕ ήταν όπως πάντα ο κύριος πόλος έλξης του κοινού. Αποδείχτηκε ακόμα μία φορά η εισπρακτική του παντοδυναμία και το μεγάλο ρεύμα θεατών που του έξασφαλίζει το «μετριοπαθές» του εισιτήριο, γεγονός που, το τονίσαμε και άλλου, μεγαλώνει τις πολιτιστικές και κοινωνικές του ευθύνες.

Ποιά τώρα η ανταπόκρισή του στις ευθύνες αυτές από άποψη επιλογής έργων και ποιότητας παραστάσεων;

Το καινούργιο του διοικητικό και καλλιτεχνικό συμβούλιο ξεκίνησε πέρσι με ένθουσιαστικές υποσχέσεις για «λαϊκά συνολικά ανοίγματα» με καλλιτεχνική ποιότητα, πιστό στους τύπους του πατροπαράδοτου θεσμικού. Η προσφορά του όπως ποτέ δεν ήταν απογοητευτική, δεν μπορούμε όμως να ισχυριστούμε και ότι ανταποκρίθηκε στο ύψος των μεγαλειόβωλων προοπτικών του. Από τα έξι έργα της κεντρικής σκηνής που είχαν αναγγελθεί αρχικά παίχθηκαν τα τέσσερα. Η «Υπατία» του Θ. Φραγκόπουλου μεταφέρθηκε στο δραματολόγιο του ερχόμενου χειμώνα, ενώ «Η τύχη της Μαρούλας» του Κορομηλά περιλαμβάνεται στο θερινό ρεπερτόριο.

Τα τέσσερα έργα που ανέβαστηκαν είναι, ο έκτραχηλισμένος Μολιερικός «Γιώργης Νταντέν» (σκηνοθεσία Γιώργου Ρεμούνδου), το σκηνοθετικό «φιάσκο» της «Αγίας Ιωάννας» του Μπέρναρ Σώ (σκηνοθεσία Τάκη Μουζενίδη) που τράβηξε μέ... πρίμα πανιά για το Ηρώδειο, η σημαντική από άποψη έρμηνείας και φόρμας «Οπερα της πεντάρας» χωρίς τον Μπέρτολτ Μπρέχτ (σκηνοθεσία Νίκου Κούνδουρου) και η ρομαντική κοινωνικοπολιτική φαρσοκωμωδία του Μιχαήλ Σεμπαστιάν «Τελευταία ώρα» (σκηνοθεσία Γιάννη Βεάκη).

Η προσφορά της Νέας Σκηνής, περιορίστηκε σε δύο καινούργιες παραστάσεις και περσινές επαναλήψεις. Πρόκειται για το «Πίγκ - Πόγκ» του Αρτύρ Αντάμωφ, έργο παραλογικό σε εύστοχο σκηνοθεσία από τον Παύλο Παγανόπουλο, και τα ελληνικά μονόπρακτα των Χριστοφιλάκη και Δωριόδη, το ήθογραφικό «Τέλος» και το υπαρξιστικό «Τελευταίο απόγευμα», που τα σκηνοθέτησε η σκηνοθετική του σινεμά Τόνια Μακετάκη.

Αξιέπαινη παρουσιάστηκε η ποιότητα στα δύο κλιμάκια του ΚΘΒΕ, πρέπει να οφείλεται στο αναμφισβήτητο «μεράκι» των συντελεστών των παραστάσεων και τις εύλογες σκηνοθεσίες.

Το Θέατρο Θράκης ανέβασε τον παραλογικό «Ρινόκερω» του Ιονέσκο (σκηνοθεσία Στέλιου Γούτη) και την «νατουραλιστική αντίκη» του Ευγένιου Ο' Νήλ «Πόθοι κάτω από τις λευκές» (σκηνοθεσία Κούλας Ανωτινιάδου).

Το θέατρο Ανατολικής Μακεδονίας έπαιξε με μεγάλη επιτυχία το ποιητικό αντιμilitarιστικό ντοκουμέντο του Βόλφγκανγκ Μπόρχερτ «Εξ από την πόρτα» σε σκηνοθεσία Πάνου Χαρίτογλου. Φέτος χαρακτηριστικά, ανατέθηκε, για πρώτη φορά, η σκηνοθεσία έργων σε σκηνοθέτες του σινεμά και γενικά σε νέους σκηνοθέτες, γεγονός που προσέδωσε πειραματικούς τόνους αλλά και ζωντανά αποτελέσματα στις παραστάσεις.

Μία προσεκτική ματιά διαπιστώνει το εύστοχο συντηρητικό πνεύμα και την προκατάληψη που χαρακτηρίζουν τις επιλογές των έργων του Κ.Θ.Β.Ε. «Όλα είναι έργα με πολιτικοκοινωνικά προβλήματα, κραυγαλέα, μεγαλόστομα ή ήπιου τονισμού, με προθέσεις έντεχνα καμουφλαρισμένες πίσω από ρομαντικά, φαρσοκωμικά ή εξομολογητικά πλαίσια. Έφτερος προτιμήθηκαν τα ανθρωποκεντρικά αδιέξοδα, οι υπαρξιστικοί προβληματισμοί και γενικά έργα με έμμεσα και κρυμμένα μηνύματα που παράγουν ακαθόριστους στόχους.

Έχουμε μιλήσει σε προηγούμενα σημειώματα για τα λογικιστικά όρια ενός κρατικού θεάτρου.

Στα πλαίσια αυτών των φραγμών κρινόμενη η προσφορά του Κ.Θ.Β.Ε., απλώς δεν ήταν απογοητευτική από άποψη καλλιτεχνική και κοινωνική.

Πολλοί καχυποπτούν και γκρινιάζουν για την ύπαρξη ελεύθερων θεάτρων στο χώρο μας. Σάν να είμαστε έμεις οι πρώτοι διδάξαντες τον θεσμό. Ακούστηκαν διαμαρτυρίες από ανώνυμη ομάδα του ΚΘΒΕ - αυτό άφησε να εννοηθεί ένα λιβελλικό κείμενο που έλαβε η στήλη - που ούτε λίγο ούτε πολύ απευθύνονται στη μη αναγνώριση της καλλιτεχνικής προσφοράς των ελεύθερων θεάτρων.

Δεν θα κρίνουμε την ποιότητα της ταπεινής και κακόγουστης χειρονομίας. Θα κρίνουμε μόνο το περιεχόμενο της άποψής της που εντάσσεται με πολύ επιεικεία στο πνεύμα μιας φιλολόγας επαρχωτικής νοοτροπίας, που θέλει να ναρκισσεύεται και να βαυκαλίζεται με τη φαντασία της μπρός στον καθρέφτη της, χωρίς συναγωνισμό και κριτικές αντιμετώπισεις.

Περνάμε τώρα στα ελεύθερα θέατρα της Θεσσαλονίκης. Κύριο χαρακτηριστικό της δικιάς τους ταυτότητας είναι η «έλευθερία έκλογής» που οδηγεί σε παραστάσεις έργων αξιόλογων συγγραφέων, σε πιο ζωτικές ανιχνεύσεις της σύγχρονης ζωής και σε ενδιαφέροντες καλλιτεχνικούς πειραματισμούς.

Το «ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ» έχει το προβάδισμα, λόγω ηλικίας, με τη δεκάχρονη θεατρική του προσφορά, καταξιωμένο και γνώριμο στο κοινό του, που τη δουλειά του τα τελευταία χρόνια την σημαδεύει - δυστυχώς - κάποιο πνεύμα «κατεστημένης» έγκρατης και μέτριας προσπάθειας.

Μετά την μέτρια παράσταση του διδακτικού έργου του Μπ. Μπρέχτ «Μέτρο για μέτρο» (σκηνοθεσία Γιώργου Ρεμούνδου), ανέβασε την τρίπτυχη σατιρική κωμωδία με σύγχρονους στόχους «Τα αντρόγυνα» που ήταν ακόμα πιο μέτρια σκηνοθετημένη (σκηνοθεσία Γιώργος Ρεμούνδος).

Παράλληλα η παιδική του σκηνή επανέλαβε και φέτος τις περσινές της γερμανοαυστριακές επιτυχίες «Ελάτε να γίνουμε φίλοι» και «Νερό για πέταμα».

Η «ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ», περισσότερο δραστήρια και πολιτιστικά συνεπής παρά το τον φαινομενικά καλλιτεχνικό φορ-

μαλισμό της, ξεκίνησε τη χρονιά με το εξωτερικό έργο «Ρασομόν» (σκηνοθεσία Νίκου Χαραλάμπους) που δεν μπόρεσε να κατακτήσει τις προθέσεις του, συνέχισε με το θαυμάσιο παιδικό «Οδύσεια» που οργανώθηκε σε εύρηματική και καλαίσθητη παράσταση από τον Κόλιν Χάρις, και ολοκληρώθηκε με την θαυμάσια ένορχηστρωμένη παράσταση του «Περιμένοντας τον Γκοντό» του παραλογιστή Μπέκετ (σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη), που η στήλη την χαιρέτησε το φθινόπωρο σαν το πρώτο καλλιτεχνικό γεγονός της χρονιάς στην πόλη μας.

Στο χώρο του παιδικού θεάτρου τώρα, ένας άλλος σκηνοθέτης του σινεμά μας ήρθε από την πρωτεύουσα, ο Κώστας Αριστόπουλος, ίδρυσε το θέατρο «Χαρταετός» και ανέβασε το παραμύθι «Το μαγικό σπίτι του Τάκη Τσίμπου» σε μία παράσταση για πολύ μικρά παιδιά, καλόγουστη όμως και έκλεκτική από αισθητική άποψη.

Τέλος η παιδική σκηνή του Κ.Θ.Β.Ε. ανέβασε τον «μικρομέγαλο» «Δόν Κιχώτ» της σε σκηνοθεσία Νίκου Παπαδόκη, έργο «μήτε για μικρούς μήτε για μεγάλους» που προτού το απορρίψει η στήλη είχε απορριφθεί παμψηφεί από την αντίδραση των μικρών θεατών δηλαδή την αδιαφορία τους.

Και φτάνουμε στη δουλειά της Ρούλας Πατεράκη, τη σημαντικότερη από άποψη θεατρικής μύησης και γι' αυτό... περιθωριακή για τους «κοινούς τόπους» της πόλης μας. Η «Επιθεώρηση Δραματικής Τέχνης» της ανέβασε σε δικιά της σκηνοθεσία τα «Σκοτεινά έγκληματα», μία τρίπτυχη ανασκευή της ιδίας της σκηνοθετίδας, που απέβλεπε να συνθέσει μία κοινωνική διαλεκτική ανάλυση όρισμένων μορφών σχιζοφρενών έγκλημάτων, με παράλληλη πειραματική έρευνα σε μία νέα δραματική γλώσσα. Περισσότερο επιτυχημένο στις φορμαλιστικές προθέσεις του και λιγότερο στην άποψη της του στόχου του, το έργο σαν παράσταση καταχωρήθηκε από τη στήλη σαν το καλλιτεχνικό γεγονός και της περσινής χρονιάς μετά τους θαυμάσιους «τραβεστίς» της που κλείστηκαν «στο συρτάρι».

ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ. (Την πρώτη αναγνώριση της δουλειάς της Ρούλας Πατεράκη η στήλη την πλήρωσε με προσπάθειες διακύβευσης της πνευματικής της φήμης, η σημερινή επανάληψη επομένως μπορεί να οδηγήσει και σε... δημόσια έκτελεση. Όλα να τα περιμένει κανείς από τον τρόπο που αντιμετώπιζει την κριτική ο Σαλονικιότικος κόσμος. Άρκετα στενόμυαλα, λιγάκι βόρβαρα και πάντοτε μακριά από απλή και λογική σκέψη.

Η άποψη της κριτικής είναι μόνο μία άποψη, όσο αντικειμενική μπορεί να είναι η πνευματική επέμβαση στα πράγματα ενός προσώπου. Κάθε μορφωμένος θεατής μπορεί να έχει άποψη, οπότε η συμφωνεί με την άποψη ενός κριτικού ή γράφει την άποψη του στα «παλιά του τα παπούτσια» και ήρεμει. Γιατί να περιπλέκουμε τη ζωή μας; Δε φτάνει τόσο μπερδεύει που έχει;). Κλείνει η παρένθεση και συνεχίζουμε.

Δεν μιλήσαμε για τις επισκέψεις των αθηναϊκών θιάσων.

Στο σύνολό τους τα θέατρα της Αθήνας έφεραν τον αέρα των φαρσοκωμωδιών της πρωτεύουσας, που κοντεύει να την πνίξει μαζί με την αίθαλαμίχλη.

Ποιοτικά ευχάριστες θεατρικές επισκέψεις είχαμε δύο. Το «Θέατρο του Πειραιά» με τη νατουραλιστική τραγωδία «Μάνα... μητέρα... μάνα» του Γιώργου Διαλεγμένου (σκη-

νοθεσία Τάκη Βουτέρη) και το «Θέατρο Ερευνας» του Δημήτρη Ποταμίτη με την παράσταση του ιδιόρρυθμου έργου του Πόμερανς «Ο άνθρωπος ελέφαντας» (σκηνοθεσία Δημήτρη Ποταμίτη).

Τρεις προσεγγισμένες φαρσοκωμίες: «Φόν Δημητράκης» από τη Νέα Ελληνική Σκηνή (σκηνοθεσία Θύμιου Καρακατσάνη), «Δέν πληρώνω, δέν πληρώνω...» (του Ντάριο Φό από το «Σύγχρονο Ελληνικό Θέατρο» Φωτίου - Ληναίου (σκηνοθεσία Στέφανου Ληναίου) και «Ξανθιά φράουλα» του Μ. Μπέλεϊ από τον θίασο «Λογοθέτη - Αρζόγλου» (σκηνοθεσία Γιάννη Διαμαντόπουλου).

Μεγάλο «ντόρο» οργάνωσε μία μέτρια πειραματικά παράσταση της δύσκολης ψυχογραφίας του Τζών Φούλντς «Ο Συλλέκτης» που παρουσίασε με φιλότιμη προσπάθεια ο θίασος «Φ. Γεωργίτση - Γ. Ζώη».

Τρεις καλοστεκούμενες φαρσοκωμίες με αντιδραστικό ή παλαιοντολογικό περιεχόμενο. «Ο σκοκολατένιος στρατιώτης» του Μπέρναρ Σώ από τον θίασο «Παπαμιχαήλ - Δανδουλάκη» (σκηνοθεσία Γιώργου Μιχαηλίδη), «Επιχείρηση γοητεία» των Μαριγιέ και Γκρεντ από τον θίασο Καρέζης - Καζάκου (σκηνοθεσία Κ. Καζάκου) και η «Μάνα μου ή γόησσα» από τον θίασο Ρέννας Βλαχοπούλου (σκηνοθεσία Αντώνη Αντωνίου).

ΔΕΝ ΕΛΕΙΨΑΝ και τα ακατάληπτα μπουλουκοειδή «τραύματα» από τα όποια η στήλη τα «έψαλε» σε δύο. Στο έργο οι «Γυναίκες έρχονται» του «όργανισμού Ελληνικό Θέατρο» του Ντίνου Ηλιόπουλου και στον «Παίδαρο» των Βασιλειάδη - Μιχαηλίδη που παρουσίασε ο θίασος Σωτήρη Μουστάκα. Και τα δύο ήταν έργα οξύμωρου σχήματος που δεν κάλυπταν ούτε τις ανάγκες ενός απλού μπουλμπάρ έρσαιοτεχνισμού.

ΑΞΙΖΕΙ να αναφερθεί και η «Τράντζιτο» προσφορά δύο έπαρχιακών θεατρικών κέντρων, της «Θεατρικής Λέσχης Βόλου» που η αξία δραματικής του έρευνας στο έργο «Φάντης Μπαστούνι» του Αντζελο Μπεόλκο (σκηνοθεσία Σπύρου Βραχωρίτη) έντυπωσισε και διασκέδασε τους θεατές και της πολιτικής σατιρικής επιθεώρησης «Χαιρέτα μας τον Πλάτανο» του «Θεσσαλικού» (σκηνοθεσία Θανάση Φασουλή).

Όπως αφήνεται να διαπιστωθεί, δεν έχουμε να ζηλέψουμε πάρα πολλά από τη θεατρική κίνηση της Αθήνας, δεν μας λείπουν οι καλές πειραματικές προσπάθειες και ο χώρος μας δεν έχει μολυνθεί τοπικά από την εμπορική φαρσοκωμωδία.

Αν το «Θεατρικό Έργαστήρι» ενεργοποιήσει λίγο πιο επαγγελματικά τις επιδόσεις του, η «Πειραματική Σκηνή της Τέχνης» προσαρμόσει τις επιλογές των έργων στις έμφυτες δυνατότητές της και η Ρούλα Πατεράκη (Επιθεώρηση Δραματικής Τέχνης) λάβει υπόψη της τις πρακτικές δυσκολίες του επιχειρηματικού μέρους της θεατρικής δουλειάς ή χρονιά που έρχεται θα είναι πιο ενοτική.

Για το Κρατικό θέατρο είμαστε περισσότερο επιφυλακτικοί. Θα μπει άραγε να ξεπεράσει τις αναχρονιστικές αντιλήψεις του και να επιλέξει ουσιαστικότερο και πιο επίκαιρο δραματολόγιο; Αν κρίνουμε από τις αναλογίες των νέων έργων, η κρατική ασθένεια του αθεράπευτου κομφορμισμού βαστάει γερά.

Η στήλη εύχεται καλό καλοκαίρι στους αναγνώστες της.

Ηρώ Βακαλοπούλου